

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาถึงสถานภาพโดยรวม กระบวนการควบคุมเนื้อหาและแนวทางการคัดเลือกต้นฉบับ เพื่อตีพิมพ์หนังสือเล่มของสำนักพิมพ์ ในประเทศไทย โดยการสำรวจสำนักพิมพ์ทั่วประเทศไทย และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สำหรับสำนักพิมพ์ที่มีที่ตั้ง อยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยมีลำดับการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กำหนดกลุ่มประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรของการวิจัย

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ได้แก่สำนักพิมพ์หนังสือเล่ม ในประเทศไทยจำนวน 156 แห่ง รวบรวมรายชื่อจาก

1. สมาชิกสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย จากหนังสือ PUBAT HANDBOOK AND DIRECTORY 1995 - 1996
2. หน่วยจัดทำหนังสือ หอสมุดแห่งชาติ (หน่วยงานที่กำหนดหมายเลขประจำหนังสือ ISBN แก่สำนักพิมพ์) รวบรวมจนถึงเดือนตุลาคม 2537

กลุ่มตัวอย่าง

1. เนื่องจากประชากรเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ มีขนาดใหญ่เกินไป สามารถนำมาศึกษาได้ครบทุกหน่วย จึงศึกษาจากกลุ่มประชากร จำนวน 156 แห่ง โดยศึกษาจากผู้จัดการ บรรณาธิการ ผู้บริหารสำนักพิมพ์ หรือตำแหน่งที่มีชื่อเรียกอื่นที่มีบทบาทต่อการกำหนดนโยบาย หรือมีหน้าที่พิจารณากลับกรอง ตัดสินใจ คัดเลือกต้นฉบับเพื่อตีพิมพ์หนังสือเล่ม แบ่งเป็น

- 1.1 สำนักพิมพ์ในกรุงเทพฯ จำนวน 145 แห่ง
- 1.2 สำนักพิมพ์ในภาคกลาง จำนวน 10 แห่ง
- 1.3 สำนักพิมพ์ในภาคเหนือ จำนวน 1 แห่ง

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อสัมภาษณ์ เนื่องจากต้องการกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ สำนักพิมพ์ที่มีขอบข่ายการดำเนินงานต่างๆ ดังนี้

- 2.1 สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์เพียงอย่างเดียว จำนวน 2 แห่ง ได้แก่
 - ก. สำนักพิมพ์ผีเสื้อ
 - ข. สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก
- 2.2 สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์ และจัดจำหน่ายหรือมีร้านหนังสือ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่
 - ก. บริษัท แพลน พับลิชชิง จำกัด
 - ข. บริษัท เคล็ดไทย จำกัด
- 2.3 สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์ จัดจำหน่ายหรือมีร้านหนังสือ และมีโรงพิมพ์ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่
 - ก. สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, บริษัท สามัคคีสาร (ดอกหญ้า) จำกัด (มหาชน)
 - ข. สำนักพิมพ์มติชน, บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ แบบสอบถามสำหรับใช้กับสำนักพิมพ์ทั้ง 156 แห่ง และการสัมภาษณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำคัญ มี 2 รูปแบบ ได้แก่

1. แบบสอบถามแบบคำถามมีโครงสร้าง หรือคำถามปิด (Structured or Close - ended questions)
2. แบบสอบถามแบบคำถามไม่มีโครงสร้าง หรือคำถามเปิด (Unstructured or Open - ended questions)

โดยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่เรียน ตำแหน่งงานในปัจจุบัน ระยะเวลาที่ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน เป็นต้น โดยได้ใช้คำถามแบบเลือกตอบจากหลายตัวเลือก (Multiple - choice) และคำถามแบบเติมคำ (Fill - in - the - blank)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวสถานภาพของสำนักพิมพ์ ได้แก่ ทุนจดทะเบียนของสำนักพิมพ์ รูปแบบการดำเนินงานของสำนักพิมพ์ ระยะเวลาของการดำเนินงานของสำนักพิมพ์ จำนวนบุคลากร ขอบเขตการดำเนินงานของสำนักพิมพ์ เป็นต้น โดยได้ใช้คำถามแบบเลือกตอบจากหลายตัวเลือก (Multiple - choice) และคำถามให้ตอบอย่างอิสระ (Free response question)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการคัดเลือกต้นฉบับ เพื่อตีพิมพ์หนังสือเล่มของสำนักพิมพ์ โดยได้ใช้คำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) แบบ 5 ระดับ และใช้คำถามแบบเลือกตอบจากหลายตัวเลือก (Multiple - choice) และคำถามแบบให้ตอบอย่างอิสระ (Free response question)

เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และหาข้อบกพร่องของแบบสอบถาม แก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปทดลองใช้กับสำนักพิมพ์ 2 แห่ง ได้แก่ สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก และสำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง เพื่อทดสอบหาข้อบกพร่องของคำถาม ภาษา ถ้อยคำ ข้อเท็จจริงของคำถาม - คำตอบ นำแบบสอบถามที่ตอบกลับทั้งสองแห่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ พบว่าได้รับคำตอบที่ครบถ้วนตรงตามวัตถุประสงค์ จึงนำแบบสอบถามไปใช้จริง โดยไม่ได้ปรับปรุงแก้ไข

การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเจาะจงสัมภาษณ์ ผู้จัดการ บรรณาธิการ หรือผู้บริหารสำนักพิมพ์ จากสำนักพิมพ์ 6 แห่ง โดยกำหนดสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว หรือแบบส่วนบุคคล (Face - to - Face or Personal Interview) ใช้วิธีสัมภาษณ์อย่างไม่โครงสร้าง (unstructured interview) แนวคำถามกำหนดเป็นหัวข้อกว้างๆ เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งทางกว้างและทางลึก แนวคำถามแบ่งเป็น

1. คำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ ตำแหน่งงาน หน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นต้น
2. คำถามเกี่ยวกับแนวนโยบายของสำนักพิมพ์ ได้แก่ สำนักพิมพ์มีนโยบายอย่างไร ใครเป็นผู้กำหนดนโยบาย บรรณาธิการมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด เป็นต้น
3. คำถามเกี่ยวกับกระบวนการคัดเลือกต้นฉบับ ได้แก่ การได้มาซึ่งต้นฉบับ วิธีการพิจารณา ผู้พิจารณาตัดสินใจ การบรรณาธิการ การจัดการลิขสิทธิ์ เป็นต้น
4. เป็นส่วนที่ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงทัศนะ แนวความคิด เกี่ยวกับหนังสือเล่ม ฯลฯ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็นสองส่วน ได้แก่ ส่วนแบบสอบถาม และส่วนการสัมภาษณ์ ดังนี้

แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปรษณีย์ ไปยังสำนักพิมพ์ทุกแห่ง ตามรายชื่อที่รวบรวม พร้อมซองปิดแสดมบ้่าหน้าชื่อที่อยู่ เพื่อให้ผู้ตอบส่งกลับคืน โดยได้ส่งพร้อมกัน

ในวันที่ 22 พฤศจิกายน 2538 หลังจากส่งแบบสอบถามแล้วประมาณ 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ติดตามผลทางโทรศัพท์ ซึ่งมีหมายเลขอยู่ประมาณร้อยละ 90 ของรายชื่อสำนักพิมพ์ที่สำรวจ และได้จัดส่งแบบสอบถามซ้ำอีก 31 ชุด เมื่อตรวจสอบพบว่าแบบสอบถามไม่ถึงมือผู้รับผิดชอบ อัตราตอบกลับจนถึงสิ้นสุดวันที่ 27 มกราคม 2539 มีรายละเอียดดังนี้

ได้รับแบบสอบถามที่ตอบกลับจำนวน 79 ฉบับ จากที่ส่งไปทั้งสิ้น 156 ฉบับ คิดเป็นอัตราร้อยละ 50.6 เมื่อนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบ พบว่า ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา จำนวน 53 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 34 แบบสอบถามที่ไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย และไม่สมบูรณ์ จำนวน 26 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 16.7 แบ่งเป็นสำนักพิมพ์ที่ตีพิมพ์แบบเรียน ตำรา คู่มือ นิตยสาร วารสาร จำนวน 10 แห่ง จำหน่ายและจัดจำหน่ายหนังสือ จำนวน 10 แห่ง สำนักพิมพ์ที่หยุดกิจการ จำนวน 4 แห่ง และไม่มีผู้รับ 2 แห่ง

แบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 53 แห่ง แบ่งเป็นสำนักพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร 49 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.8 ของแบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 145 ฉบับ สำนักพิมพ์ในเขตภาคกลาง 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 30 ของแบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 10 ฉบับ สำนักพิมพ์ในเขตภาคเหนือ 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 1 ฉบับ

แบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์ มีจำนวนน้อยกว่าการประเมินการณเบื้องต้นก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล น่าจะสืบเนื่องมาจากรายชื่อที่ผู้วิจัยรวบรวมสำหรับส่งแบบสอบถามจาก 2 หน่วยงาน คือ สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย อันเป็นหน่วยงานในภาคเอกชน และจากหน่วยจัดหาหนังสือ หอสมุดแห่งชาติ หน่วยงานภาครัฐการ ที่เป็นผู้กำหนดเลขหมาย ISBN แก่สำนักพิมพ์ ในขั้นตอนติดตามผล พบว่า ไม่สามารถติดตามได้จากสำนักพิมพ์หลายแห่ง น่าจะเป็นผลมาจากรายชื่อที่รวบรวมได้จากหน่วยจัดหาหนังสือ เป็นรายชื่อลักษณะสะสม สำนักพิมพ์บางแห่งมีการเปลี่ยนแปลง แต่ไม่ได้แจ้งหน่วยจัดหาหนังสือ ทำให้ยังคงมีรายชื่ออยู่ในบัญชี และรายชื่อบางส่วนของสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย ไม่ได้ระบุประเภทของกิจการ ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างบางส่วน ไม่ตรงเป้าหมาย

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จึงนำมาลงรหัสข้อมูล เพื่อนำไปประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS PC

การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ผู้จัดการ ผู้บริหาร และบรรณาธิการ สำนักพิมพ์ทั้ง 6 แห่ง ระหว่างวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2539 ถึงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2539 ณ สำนักพิมพ์และบริษัทของกลุ่มเป้าหมาย ที่ศึกษา โดยใช้ระยะเวลาสัมภาษณ์ประมาณ 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง รายละเอียดผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

1. นายมกุฏ อรฤดี
บรรณาธิการ สำนักพิมพ์ผีเสื้อ
2. นางทศสิริ พูลนวล
บรรณาธิการ สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก
3. นางอภิญา เวชชัย
กรรมการบริหารและผู้อำนวยการฝ่ายนิตยสาร บริษัท แพลน พับลิชชิ่ง จำกัด
4. นายวินัย ชาติอนันต์
ผู้จัดการทั่วไป บริษัท เคล็ดไทย จำกัด
นายเชน นคร
บรรณาธิการอิสระ บริษัท เคล็ดไทย จำกัด
5. นายจิตติ หนูสุข
บรรณาธิการบริหาร สำนักพิมพ์ดอกหญ้า
6. นายสรกุล อุดุลยานนท์
ผู้จัดการ สำนักพิมพ์มติชน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลด้านสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลด้านสถานภาพของสำนักพิมพ์ วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

3. ข้อมูลทางด้านแนวทางการคัดเลือกต้นฉบับ เพื่อตีพิมพ์หนังสือเล่มของสำนักพิมพ์ วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ อัตราส่วนประเมินค่า และหาค่าเฉลี่ย กำหนดการตีความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักดังนี้

$$4.50 - 5.00 = \text{มากที่สุด}$$

$$3.50 - 4.49 = \text{มาก}$$

$$2.50 - 3.49 = \text{ปานกลาง}$$

$$1.50 - 2.49 = \text{น้อย}$$

$$1.00 - 1.49 = \text{น้อยที่สุด}$$

4. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านทุนจดทะเบียน รูปแบบการดำเนินงาน และระยะเวลา การดำเนินงานกับเกณฑ์การคัดเลือกต้นฉบับเพื่อตีพิมพ์หนังสือเล่ม ทดสอบด้วยการวิเคราะห์ ความแปรปรวน แบบจำแนกทางเดียว (Oneway Anova) กรณีที่พบว่าแตกต่างกัน ทำการทดสอบ ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe'

5. ข้อมูลด้านผังโครงสร้างของสำนักพิมพ์ และขั้นตอนการพิจารณาคัดเลือกต้นฉบับเพื่อตีพิมพ์ ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

6. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา